

ERDÉLYI GAZDA

MEGJELENIK
minden pénteken
legalább egy iven
és az egyleti tagoknak
ingyen
küldetik meg.

Nem tagok egész évre 4 ft. félvre 2 ftal fizet-
hetnek elő, negyedéves előfizetés el nem fogadjatik.
Pénz- és érték küldemények az
ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ
(Dr. Hintz György, e. pénztárnokhoz)
a lap szellemi részét illető küldemények az
ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ
(Gamauf Vilmos e. titkárhoz)
ezimzendők.

AZ

ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET KÖZLÖNYE.

Hirdetési díjszabályzat.

	1-11	1-31	1-61	1-121	1-241	1-52
	széri hirdetéskor					
	ft	krft	krft	krft	krft	kr
1/16 lap	14	36	70	120	200	360
1/8 "	7	18	35	60	100	180
1/4 "	3.50	9	17.50	30	50	90
1/2 "	1.75	4.50	8.75	15	25	45
1 "	.90	2.25	4.40	7.50	12.50	22.50

Nagyobb hirdetéseknel külön kedvezmények.
Aszonkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányiszor
a hirdetés megjelenik.
A szíves megrendelésben világosan kérjük kitenni;
mennyi helyet igényel a beküldő mellékelte hirdetés
számára.
Hirdetéseket elfogadnak lapunk kiadó hivatala
és a r. k. Lycéum nyomda központi irodája (főtér gr. Te-
leki Domokos-ház.) Melléletek 5 o. é. ftba számít-
tatnak.

Lapfelügyelő bizottság: Paget János elnök; Berde Áron, b. Huszár Sándor, Kodolányi Antal, Mina
János, Nagy Ferencz, Szabó Samu, Szentgyörgyi József.

Értesítés*)

pályázati ügyben.

Az erdélyi gazdasági egyesület igazgató választmá-
nya által ismételtén kitűzött cselédügyi pályá-
kérdésre múlt évi december hó 31-én estig egy
pályamunka: „Jó gazdának jó cselédje”
című jelíggel ellátva alulirthoz beérkezett és miután
a pályázat formai feltételeinek megfelelőnek talála-
tott, igazgató választmányunk folyó év és hó 5-én
tartott üléséből a felkért szakértő bírálóknak ki is adatott.

Egyszermint tisztelettel és ismételtén felszólít-
tatik a „Ti cselédek engedelmesek legyetek azoknak,
a kik néktek uraitok” című díjat nem nyert mun-
kálát ismeretlen szerzője, sziveskedjék arról mielőbb
rendelkezni.

Végre az érdekletteknek szives figyelmökbé aján-
lom, hogy a Mezőség befásítására célzó,
immár harmadszor kitűzött pályakérdésre pályázó ki-
vívó munkálátok f. 1874. évi április hó 30-án
estig az erdélyi gazdasági egyesület titkári hivatalához
benyújtandók. A részletes pályázati feltételek az „Er-
délyi gazda” 1873. évi folyamának 19., 20. és 21.
számaiban közlött: „Pályázati hirdetés”-ben foglaltatnak.

Kolozsvárt, 1874. január hó 12-én.

Gamauf Vilmos,
egyleti titkár.

*) Erdélyi lapársaink, ugy a magyar szaklapok t. szer-
kesztőségei tiszteletteljesen felkéretnek ezen értesítés szives
átrételére.
Szerk.

Egy borizelési estély Paget urnál.

„Ismét borizelés!” „A barát lencséje, melyet
mindennap feltálalnak” „Csáky szalmája, mely már
pozdorjává van csépelve”, „még édes vagy savanyu
a szánk egy közelebbi cikkk izétől” fogja mondani
olvasónk, a megcsalattott ujság- vagy változatossági
vágy indignatiójával, s talán kosarába dobja szerény
sorainkat. Kár lesz érte. Hisz még a kezdetnek is
kezdeténél állunk, s már türelmünk és kitartásunk
elfogyott, vagy megfagyott volna? Bizony ismételni, s
variálni fogjuk ezen themát minden adandó alkalom-
mal, s ha nem volna, megteremtjük azt, míg csak
szükség lesz rá. Szükség lesz pedig rá még sokáig,
szükséges, mint a mindennapi kenyér, mert elvégre
boriparunk azon áldott források egyike, mely a ná-
lunk vajmi szükön termő kenyér mellett, ki sem
mondható hány mindenféle szükségünkből fog kise-
gíthetni.

Biztosítjuk az olvasót, hogy közleményünkből az
ujdonság ingere sem fog hiányzani. Mert egyike volt
Paget ur estélye azon találkozásoknak, melyek alatt
nemcsak az anyagi élvezet kéjérzete ad kielégítést,
hanem kielégítve éreztük magunkat, mert okszerű
feltevések találtak igazolást, új tapasztalásokkal let-
tünk gazdagabbak, mennyiben ohajtott credményre
jutott kísérletek után borászati iparunk tervezetébe
felvett nagyreménységű fajok által kilátás nyílt azt
fokozatosan jövedelmezőbbé tehetni.

Mindössze három a szűkebb és nagyobb körű tárlatokon eddig még nem jelent borfaj lett bemutatva, illetőleg a keszes számmal jelenvolt termelők, szakférfiak bírálata alá bocsátva: u. m. Fejér Sauvignon, Carbenet sauvignon (vörös) és a kolozsvári első pezsgő-gyár termékei.

Az estély céljának megértéséhez tartozik, tudni, mi uton kerültek a megnevezett fajok Erdélybe.

A 60-nas évek egyikén Paget és b. Bornemisz János urak több óra terjedő borászati körutat tettek Franciaországban, e végre a tanulmány s okulásra legkedvezőbb őszi időnyt választván. Köztudat szerint Franciaország bortermő földje 6—7 egymástól a térképen s gyakorlatban elkülönített, kikerekített borvidékre osztatik fel, melyek közül mindenikbe a talajnak s éghajlatnak megfelelő fajok miveltenek, néhol vörös és fejér, másutt tisztán vörös bort adó fajok. A bordeaux-i borvidéken például a fejér és vörös Sauvignonok s velök vegyileg atyafias fajokon kívül más szőlőfaj nem termeltetik; a burgundi vidéken pedig a Garaik az egyedül uralkodó fajok, sat. Mindezen vidékek szőlőtelepeit sorba járták t. hazánkfiai, különös tekintet fordítván azon vidékekre, melyek talaj, clima s más adott viszonyoknál fogva hazánk borvidékeivel az egybehasonlítást leginkább megengedik.

A legjobb hirű pinczék s borkereskedések titkainak kifürkészését tevéen egyik feladatul, olcsó vagy drága áron, könnyen vagy nagy nehézségek legyőzésével (mert meg kell jegyezni, hogy a francia borász bizonyos pontban óvatos és csiklandós, s nem bír a magyar nyíltságával s előzékenységével) sikerült azokba bejutniok, s ott főleg a Sauterni fejér s bordeaux-i vörös borok megizlése után a valószínűség bizonyosságával kiszámítani, a sok közül melyiknek átplántálását volna tanácsos hazánk földén megkísérteni.

A sauterni fejér borok közt a Sauvignon, kitünő jósága minden más borétól elütő nemes zamata s méreg drágasága kötötte le utasaink figyelmét, lévén annak szabott ára palackkjával az év minőségéhez mérve, nem kevesebb, mint 30—50 frank, mely a mi pénzünk szerint 12—20 pengőforint, tehát magasabb minden eddig ismeretes borok közt. Ily nemes, ily gyöngybornectárnál becsesebb, mondhatnók értékével arannyal versengő ital élvezése után, támogatva azon tudattól, hogy Erdély borvidékei a hosszúság és szélesség ugyanazon fokai alatt fekszenek,

melyek alatt ezen nemes bort termelik, mi volt természetesebb, minthogy megfogant, s gyökeret is vert az eltökélés, ezen nemes és értékes bor magvát, a nemes plántát Erdély hegyein meghonosítani. A vörös Sauvignon s vegytársai importatiója hasonló indokok alapján lett elfogadva. Imé! történeti előzménye azon örvendetes ténynek, hogy már ma több nagyobb és kisebb plantatió létezik a fejér Sauvignon, s vele vegyileg rokon Semillonból, s hogy Bordeaux és Burgund jeles vörös fajai, sőt sok nemes faj a Jura és Ermitage vidékről is, kisebb-nagyobb párczellák legszebben diszló jó reménységű állapotba láthatók, észlelhetők, sőt soknál borát is izlelhetjük erdélyi hazánkban!

A bőhozott új fajok 1868-ba hozták első termésüket, mely gonddal szüretelt le, s vétetett kezelés alá. 1870. és 71. évek borászati számításba nem jöhetvén, 72. és 73-ba derekas s teljesen kifejlett termést hozott minden új ültetvény. Ennélfogva csakis három, u. m. 68., 69. és 72. évről való termés jöhetett az estélyen bírálat alá: Fejér Sauvignon Semillonnal vegyített, mely — mint nálunk a kövér és leányka együtt adja a híres Steiningert, s ítéletünk szerint a nagyreményű örményesít — egyenlő vegyítéssel szolgáltatja ama remek Haut Sauterne (felséges sauterni) név alatt ismeretes fejér Sauvignon. A bordeaux-i borok szinte több, valódilag négyféle, u. m. Carbenet Sauvignon, Carbenet Franc, Merlot és Malbec név alatt ismert fajok a tapasztalás által kipróbált arányok szerinti vegyítésével készülnek, a fő tényező mindenesetre a Carbenet Sauvignon, de hogy azzá legyen a mi, és a mi ezen vegyítéket annyira értékessé s keresetté teszi a világkereskedésben, a négy faj közül mindenik a maga módja s természete szerint contribuál.

Árnyékát is kikerülni akarván a csalódásnak, melybe pedig önmagunkról vagy alkotásaink felett hozott ítéletnél könnyen beleeshetünk — a saját terménnyel, Franciaországból évégre megrendelt faj lett egyenként párhuzamba állítva, erdélyivel francia Sauvignon, pirossal Chateau Lafitte s francia pezsgő a kolozsvárral.

Ily előkészületek után kellett lelkiismeretes ítéletet mondani, ha vajjon az új plantatiókból nyert termék, a mivelésen, szüretelésen, pinczekezelésen legcorrectebb eljárással keresztülvezetett, teljesen iskolázott francia példányokkal összehasonlítva, birnak-é, s ha igen, minő értékkel? Fognak-é, s ha igen, meny-

nyiben fognak a bor anyaországára mintaszerű termékeivel mérkőzhetni? Általában bévehetők-é termelési tervezetünkbe, mint olyanok, melyek nagy jövedelemre nyujtanak kilátást specifikus viszonyaink közt, s ajánlhatjuk-é jó lélekkel a termelő közönségnek, hogy a már bevett, elfogadott új fajok mellett, ezeket is fogadják be, s teljes megnyugvással plántálják? Vagy pedig ott, a hol már megvan, Cabinetraritásnak tekintve, szaporításuk bészüntetését hozzuk javaslatba?

A fennebbi kérdések alapján, az izlelés alatt felmerült reflexiók s ezt követett megállapodások eredményét következőkben foglaljuk össze:

A francia példányok különbség nélkül előnyt vívtak ki a mieink felett. Előre tudtuk, s legkevésbé sem ütköztünk meg felette, nem a sport, nem a verseny dicsősége vagy gyalázatja volt az estély indicált célja, hanem tanulmány, észlelés, s részrehajlatlan összehasonlítások után megítélése annak, ha vajjon az Erdélyben termelt Sauvignonokban megvannak-é azon egyéni kellékek, melyek a francziát oly jelessé s értékessé teszik? egünk alatt és földünkön egyéni sajátosságait megtartva, tenyészik-é és érésének kellő fokait eléri-e? s ennél fogva természetösök feltétlenül ajánlható-é? Mindezen kérdésekre az izlelés után határozottan igennel felelhettünk, s ezen fajoknak el- és befogadására nézve magunkat úgy mint a termelő közönséget megnyugtathatjuk.

El fogják-e érni nálunk ezen fajok borai a francia fajok tökélyének magasságát? Meglehet elérik, vagy nem érik el a mint ember lesz a gáton, vagy a more patrio termelők kezébe kerülnek. Mi szerények és tartózkodók lévén itéletünkben, annyit mindenesetre merünk állítani, miképp értelmes kezek alatt ama magasságot, s ezzel járó előnyöket igenis Erdélyben is meg fogják közelíteni, s ki merné tagadni, hogy már ennyiben is nagy — nem is reméllett új előnyt vívtunk ki borászatunk terén.

Lássuk már az izlelés eredményét fajonként.

I. Fejér Sauvignon.

1. Francia mintafaj. Színe világos szalmaszín kristálytisztá, fénye tükörszerű. Könnyüségé légi. Illata átható, a faj sajátos ízének, mely minden ismeretes muskotály, szagos vagy más specifikus tulajdonsággal bíró szőlőfaj izétől különbözik, a kezelés által extractussá nemesült zamatával. Kovács unicumnak nevezi ezen zamatot, mi hogy nevezhetlennek ne mondjuk, Sauvignon-zamatnak nevezzük.

Feltünőleg édes, s mint olyant a csemegeborok közé kell sorozni. Sokan czukrozottnak tartottuk; Paget ur a szedési eljárásból következteti, miután ezen faj szedése 5—6 hét alatt hajtatik végre olyképp, hogy a szedők ollóval rendre csippentik s rakják derekukhoz kötött edényekbe a legérettebb szemeket.

2. Erdélyi fajok. Színök sötétebb szalmaszín. Tiszta. Kissé fátyolozott fényvel. Amannál testesebbek. Illatuk erős, átható, a gyümölcs természetes zamatának a borban teljesen nyilvánuló megfelelő zamatával, melyről kevésé gyakorlott szőlész is azonnal ráismer fájára. Czukrosságával megelőzi a franczia; bár édességök után a peccsenye és csemege borok közé kell sorozni. A Sauvignonnak egyetlen alkatrésze sem hiányzik belőlük: illat, zamat, czukrosság. Az idej termések czukortartalma 20—23 fok közt variált, tehát a legkorábbi Ruländer és Chasselasokkal egyenlő érettségi fokot mutatott. Avagy nincsen e véleményünk a fennebbiekben indokolva, hogy ezen fajnak szőlőtermelésünkbe bevitelét elfogadjuk és ajánlatba hozzuk.

II. Carbenet Sauvignon.

1. Chateau Lafitte. (Grandvin = elsőrendű vörös bor.) A fennebb említett négy szőlőfajból fejtett vörös bor. Színe világosvörös, fénye tükörszerű. Illata kellemes, a Carbenet Sauvignon sajátos, szőlőül izelve kellemetlen, vegyi és kezelési műtét után az ízérzőkre üdítőleg ható ízével. Kissé savanykás, de a rokon fajok tulajdonságai által szelidített, kellemes hatású zamattal.

2. Hasonfajú erdélyi vörös bor. Testesebb, sötétebb színű amannál, megérzik rajta a fiatalság és készületlenség. De erő, tűz, s czukortartalom tekintetében — a mi, nem tudjuk, előnye-é vagy hátránya-é? felülmulja amazt. Tanninje s izgató elemei arra mutatnak, hogy vagy a földben, melyen termelt, vagy kezelése körül van még sok kívánni való. Az idő és tanulmány helyrehozhatja ezen hiányokat. Termesztését tehát — feltételek mellett — ajánlatosnak tartjuk.

III. Pezsgő.

1. Francia pezsgő. A mű dicséri mesterét.

2. Kolozsvári pezsgőfajok. Megkülönböztetjük a színes és a rieslingből előállított pezsgőt. Az elsőrendbeliek nem állották ki az egybehasonlítás próbáját. Az utóbbi sikerült és a francia mellett méltó versenytársnak tűnt fel minden tekintetben;

szine, készütsége s gyöngyözésével alig hagyván fenn kívánni valót.

Béfejezzük tudósításunkat az érdekes s tanúságos estélyről, mely alatt egy új vívmánynyal s egy rózsaszínű reménnyel lettünk gazdagabbak.

Legyen szabad azon hiedelmet táplálni, hogy jöhet — talán jönni is fog idő, a mikor — mint az emberiség jóltevőinek nevezték azokat, a kik földrészünkre behozták a tengerit és a burgonyát, Erdély jóltevőinek fogják azokat is nevezni, a kik behozták első helyen a rieslinget, s utánna a Sauvignonokat.

Nagy Ferencz.

Van-e a gazdatiszti pályán jövő?*)

Sz. A. urnak e lapok m. évi 43. sz. közlött „a gazd. tanintézetet végzett ifjak további önképzését“ czélzó czikke indított engem arra, hogy az általa letett, tagadhatlanul fontos tárgy fonalát felvegyem s meghosszabbítsam.

Teljesen egyet értek Sz. A. urral, midőn mondja. „E baj megszüntetésére kell intézkényje ket létrehozunk s maguknak, a már kiképzetetést nyert ifju gazáknak a gyakorlati életben is folytatandó tanulmányok végzésére társadalmi és morális uton észszerű kényszert felállítanunk.“

Alább elmondott nézeteim tehát valósággal folytatása lesz az ő nézeteinek. S ez okból gondolatom is ama ponttól kezd kiindulni, hol ő a tollat letevé. De lássuk csak!

T. cikkirő végsorait olvasva önkénytelenül eme szavak rezgették füleimben: „nincs többé a gazdatiszti pályán jövő“, — mit már annyiszor és oly sokszor hallottam — ha e themáról volt szó! —

Én őszintén bevallom igen életbevágónak és el nem odázható napi kérdésnek tartom a czimül tűzöttet, mert az szorosán egybe forr — a gazdasági tanintézetek léte, — a végzett gazdászok jövője (további képzése), s az állampolgárok, a haza jóllétével.

Ugyanis, ha csakugyan úgy áll a dolog — a kor gazd. tanintézteinken a hallgatók száma (mint az már a jelen iskolai évben is mutatkozott) évről-évre apadni fog; hiszen köztudomásu dolog előttünk, miként azoknak legnagyobb számát oly hallgatók teszik, kikre bizony uradalmak nem várnak; hanem jövőjüket a gazdatiszti pályán vélik feltalálni!

De tekintsük más szempontból és látni fogjuk mennyire elágazó — mennyire nagy horderejű az — az összes

*) Bár a t. cikkirő ur nézeteinek nagy részét nem oszthatjuk, megjegyzés nélkül közöljük az egyes tételeket, remélve, hogy üdvös eszmecserére adunk fent is, alant is, alkalmat. Ha a reményünkben csalódnánk, saját igénytelen felfogásunkat alkalmilag tolmácsolni fogjuk.

Szerk.

nemzetgazdászatra nézve! Mert hiszen a régi robotos uton haladva tovább, soha sem jut a föld szakértők kezeibe, s a modern gazdálkodás elvei — a talaj-tőkének értékvesztés nélküli legmagasabb kihasználása (kamatozása) mindig csak délibáb lesz előttünk!

A régi rögös uton döcögve tovább — szekerünk szemben a külfölddel — daczára agrariális viszonyainknak — az idők szokatlan járása, a terhek szokatlan szaporodása következtében is elmarad, elakad — megfeneklünk s lesz-e majd ki akkor segítene rajtunk?

Napjainkban ez östermelés mellé, mint szövetséges társ a technika szegődött — ez emeli értékében a földmivélés produktumát — teszi könnyebben szállíthatóvá azaz forgalomképesebbé és keresettebb árucikké.

A külföldön nagyobb gazdaságot gyár nélkül ma már alig találunk. Gyárteleppé lett tehát gőzerővel haladó századunkban az azelőtt pusztán búzát termő, vagy legelő föld és a gazda gyáro ssá!

A gazdagsága s termőerejében megfogyatkozott vagy agyoncsigázott talajtól is többet kívánunk, mint eddigelő.

Százszorta nagyobb feladat vár tehát napjainkban a gazdatisztre és százszorta nagyobb felelősség. Több oldalúság, több szakértelem, több munka, nagyobb igyekezet kívántatik tőle.

Hol állunk ma szemközt a régi, mondhatnók nomád viszonyokkal?! Óriási a különbség. Nem lehet eléggé hangsúlyozni a szakértelem szükségét. De ki is tűnnek nyilván hazánkban is ama gazdaságok, melyek értelmes, szakavatott kezek közé jutva, gyümölcsöző befektetéseknek örvendettek s nem sánczolták el magukat a tudomány és gyakorlat újabb vívmányai elől.

Én részemről vonakodom ugyan a most általam élére állított kérdésre határozottan tagadólag válaszolni; mindazonáltal tagadhatatlan marad, hogy borus az ég a bizonyos állással nem bíró intézetet végzett egyénekre; — de borus még azokra is, kik mint tényleges tiszték szerepelnek. Mert bizony napjainkban egymást érik a birtokosok bukásai, — a föld haszonbérbeadása; s egyes nagyurak szélyeinek is ki vannak téve számtalanok, kiket mi sem biztosít földesurukkal szemben.

Az ecsetelt viszonyok ily mostohasága ellen a „farmrendszerből“ lehet csak várni ez osztály részére a mentő csolnakot. — —

Az imént jelzett nem igen kecsegtető körülményeket illetőleg vannak ngyan, kik buzditólag hatnak a fiatal-ságra, hangoztatván; hogy a jeles készütségű egyén előtt ma sincs az út elzárva — tekintsük azonban a viszonyokat merev valóságukban, azt találjuk, hogy számos fiatal egyén, ki a gazdasági tanfolyamot egyik vagy másik tanintézetben sikerrel bevégezte — gazdaságban alkalmazást nem találva; kénytelen községi vagy megyei alsóbb hivatalt vállalni; ó hányan és hányan vannak ilyenek!

E visszás állapotban azonban nincs mit csodálkoznunk, ha meggondoljuk:

1) hogy pártfogó nélkül bár hova bejutni felette nehéz, vagy végkép lehetetlen ;

2) hogy pályázat — kivéve az állami s koronai javakat — nincs hirdetve sehová ; ott is, hogy kikkel töltenek be az állomások...? szakegyenekkel-e, vagy nem ?

3) hogy semmi tekintet sincs a közéletben az intézetet végzett egyénekre ;

4) egy további ok, a miért a tanult fiatalság állást csak nagy ügygyel-bajjal nyer : minthogy uradalmakban a tisztség apraja-nagyja, örege fiatala egymással összeházasodott csupa sógorság, komaság az egész tiszti kar. Mi természetesen tehát, minthogy ezeknek gyermekei, rokonai stb. lépnek ismét az üres helyekre.

Mi tevő legyen tehát kérdem ezek után, az ismeret-séggel nem bíró, különben értelmes, szorgalmas és ügyes okleveles egyén? Bebarangolja-e az ország valamennyi pusztáját, vagy elhagyja a pályát, melyen eddig küzdött ?

Ime uraim ! így állunk ma a gazdatiszti pályán, midőn a magyar hazában maholnap az ötödik gazd. tanintézet is megnyílik !

„Rosz idöket élünk, rosz csillagok járnak.“

Soraimnak azonban nem az a célja, hogy elegiákat tárjak olvasóim elé, hanem, hogy a mezőgazdasági tiszti pályára készülő fiatalság jövőjét illetőleg — de meg nemzetgazdasági szempontból is — megkonditsam a harangot : hogy nagybirtokosaink, gazd. egyesületeink erélyes közreműködése mellett, egy egyképen áldásosabb kornak megalkotására kezdet fogjanak.

Tovább szöve gondolatimat szabadjon a most mondottak megvalósítása céljából egyuttal szerény nézeteimet is elmondani. Azok pedig a következők :

1) hogy állami szolgálatba az állam s közalapítványi javakra csupán intézetet végzett egyének alkalmaztassanak. Szóval a jó példával maga az állam menjen elő.

Bátor vagyok tehát e pontot az illető miniszteriumok magas figyelmébe ajánlani.

2) hogy a gazd. egyesületek oda működjenek, miszerint területeiken a földbirtokos osztályt meggyőzzék arról, hogy a tudományosan képzett egyének mulhatlanul elébe teendők a nem oskolázottaknak ; vagyis jövőre csupán olyanok alkalmaztassanak. Ez érdemben figyelmeztethetnék a földbirtokosokat, hogy pályázatot hirdessenek, ha gazdatisztre van szükségök ; vagy keressék meg az egyesületet, mely aztán közhirre tenné azt saját szakközlönyében, vagy ha ilyennel nem bírna, egy másikban.

Igy járva el, miként fentebb pontoztam, már is két igen nagy hézagot töltenék be ;

egyik, a „holt kézen levő birtokokon“ üzött haszonhajtóbb gazdálkodás,

másik az ; hogy a végzett gazdászok előtt az eddig, mondhatnók, zárva tartott pálya megnyílnék s egy kor- és okszerűbb gazdálkodásnak nézhetnénk elébe. Vagyis meg lenne nyerve (legalább nagyobb birtokokon) a virágzó népgazdaszatnak egyik hatalmas emeltyüje : a szakértelm ; s a gazdatiszt kellő díjazása után a második : a munkás igyekezet ; e kettőből pedig folyna a harmadik : a tökegyűjtés, a pénz, a hitel szoptatós dajkája, melyre szükpénzü korunkban oly égető szükségünk van.

A fentebbiekben Sz. A. ur egyes nézeteivel vélek találkozhatni, midőn a végzett gazdászoknak a gazdatiszti pályán való elhelyezésüket illetőleg, szólottam, a mi természetesen egy a további önképzés eszméjével ; mert a cél az eszköz szentesíti, s ha a tanuló intézetet végezve gyakorló teret nem talál, úgy zátonyra akad, ha van is jóakarát benne a további tanulást, képzést, illetőleg.

Vajha szavaimnak némi sikere is lenne már a közel jövőben !

Réti János.

T Á R S A L G Ó.

Hazánk gazdasági östermelése.

(Folytatás).

2. Az állattenyésztés.

Azon idők rég elmúltak, midőn Magyarország síkságai azős nomádélethez hasonló pásztorvilágnak voltak tanyái. Rége óta a mesék országába tartozik a mértföldre terjedő uratlan pusztákról költött hír, melyeken napi járó földre, egy-egy kút-gémen s az állandó mocsár partján békát leső gémen kívül egyebet nem láthatni a magyar alföldön.

Nemcsak, hogy minden talpalatnyi térnek van tulajdonosa, ki azt, a mennyire bírja, felhasználni iparkodik, hanem a föld értéke is, mint feljebb láttuk, eléggé emelkedett arra nézve, hogy mivelés alá fogattassék s így egyre gyérül a pusztá, legelő, sőt fogy a rét is, máris több tér engedtetvén a szántó-földnek, mint a mennyi az állattenyésztés szempontjából óhaj-

tandó volna. Ez utóbbi főleg azért esik latba, mert az ország, részben kedvezőtlen éghajlati viszonyainál, illetőleg a végletek sűrű találkozásánál fogva némileg alkalmatlan a mesterséges takarmány termesztésére, vagy legalább megkivánja, hogy nagyon megválogassuk a természetdönék minőségét.

Magyarországban körülbelül 4 millió hold természetes és vagy fél millió hold mesterséges kaszáló áll az állattenyésztésnek évenként rendelkezésére, s habár a statisztikai adatok alapján kiderített közel 65 millió mázsa természetes és 10—15 millió mázsa természetett takarmány csekély is a létező baromállomány eltartására ; nem szabad felejtenuk, hogy ez összegbe a szintén nagy mennyiségre rugó természetes sarju számítva nincs, valamint tekintetbe kell venni, hogy még mind a legeltetés áll előtérben az istállóztatással szemben, mely legeltetés a rövid tél folytán majd egész évben üzhető, sőt a tengeriszár és dohánykóró például az alföldön még hólepte földön is meg-

lehetősen eltartja a birkát; azonkívül pedig zab- és árpaszalma, sőt szecekvá aprítva a búja buza- és rozsszalma és a nagymennyiségben szabályszerűen takarmányozott különféle polyva kiegészíti a gazdát, ki, valljuk be őszintén, barmát messziről sem tartja oly conditióban, mint a külföld gazdái teszik és kiegészíti bőven, hol — mint ez mind inkább terjed — répával vagy burgonyával, sőt olajpogácsával is javíthatja.

Magyarország állattenyésztése minden esetre figyelemre méltó s az 1870-ben végrehajtott utolsó számlálás szerint következő számokat mutatott:

volt ugyanis	
ló	2.158,800
őszvér	3,300
szamár	30,400
szarvasmarha	5.279,000 köztük 73,243 bivaly
juh	15.677,000
kecske	573,000
sertés	4.443,300

Összehasonlítva pedig e számokat az utolsó előtti (1857-diki) számokkal, a lovakban 3%-os, juhokban és kecskében 33%-os szaporodás észlelhető. Igaz, hogy szarvasmarhában 6%-os, sertésekben 1%-os fogyatkozás állt be, mely utóbbi, különben is jelentéktelen levén, a számlálás időpontjára vezethető vissza, mely december végére, vagyis épen azon időre esett, midőn a vidéken ugyszólván minden házban öletik le néhány darab, míg az új szaporodás későbbre esik.

Fontosabb a fogyatkozás a szarvasmarhában, mely is első sorban a Tiszaszabályozás által szántóföldről használhatóvá vált óriási terjedelmű rétek s legelők elenyészésének s általában az egész országban nagy terjedelmet vett legelő feltörésnek tulajdonítandó; de tagadhatlanul bír e fogyatkozásra befolyással a gyakrabban uralkodó marhavész is, mindamellett az nem annyira a tényleges pusztításnak, mint inkább azon körülménynek róható fel, hogy sok vidéken a vészről való félelemben, vagy pusztításait megunva, lóállományra változtatták át a korábban főleg szarvasmarhából álló földmivelő iga-erőt.

Magyarország *lőtenyésztése* újabbán örvendetes lendületet vett azon kiváló gondozás folytán, melyben a magyar kormány e tenyésztési ágat részelteti. A magyar és erdélyi híres lófaj mindinkább nemesül részben — a kisebb fajokat nevelő vidéken — megfelelő és rokon arab vér által, mely az állami hágó állomásokon a tenyésztők rendelkezésére bocsátatik, részben nemes angol, itt-ott már normán apalovak használata által, melyek neveléséről ugyancsak az állam gondoskodik kiterjedt ménesbirtokain.

Ily ménes birtok — nem számítva magánosok ugyancsak tekintélyes és nemes lófajokat nevelő méneseit, — a magyar államnak van három: a bábolnai, kisbéri és mezőhegyesi, újabbán pedig Erdélyben szándékoltatik egy felállíttatni, melyben a hegyi lovak kitünő faja fog nemesbítettetni, — szaporításáról megfelelő apalovak és szükséges anyakancazák beállítását által levén gondoskodva.

Az állami ménesek lóállományának létszáma volt 1872-ben

	törzsmén	méncaikó	anyakanca	kancza	csikó	összes ló
Kisbéren	15	93	178	162	448	
Bábolnán	9	135	142	171	457	
Mezőhegyesen	50	589	606	721	1,969	
Összesen:	74	817	926	1,057	2,874	

Azonkívül létezik 4 méntelep: Székes-Fehérvárott, Nagy-Körösön, Sepső-Szent-Györgyön (Erdély) és varasdon (Horvátország), melyekben összesen 836 nehéz és 793 könnyű, összesen 1,629 fedező mén áll az ország illető vidékeinek rendelkezésére.

Az ország viszonyozása olyképp áll, hogy átlag esik

	egy ☐ mértföldre	1000 lakosra
Magyarországban	437	146
Erdélyben	197	89
Horvát-Szlavonországban	389	133
a volt határörvidéken	357	173

De ez akként értendő, hogy a például Magyarországon létező 78 megyei törvényhatóság közül 37-re esik mértföldenkint 1000-nél több, némelyekre épen 1500—1700 ló.

A legsűrűbb lőtenyésztést a magyar alföldön Békéstől le Csanádon, Torontálon keresztül, továbbá Bácsmegyében, a Szerémségben, Temesmegyében stb. találjuk. Jó közép szám esik a tul dunai megyékre, sőt a lovak nemességét s derék voltukat illetőleg — Bácsmegyén kívül — épen Somogy, Komárom, Fehér megyéket a Rába- és Muraközt illeti az elsőség.

Az őseredeti magyar *szarvasmarhafaj* (fehér szőrű, hosszú, kajla szarvakkal) kitünik kitartó munkaereje, gyorsasága, nélkülözni tudása, az égalj viszontagságai ellenében edzett volta által; de hizóképessége aránylag más fajokhoz gyengébb s tejelési tekintetben egyes kivétel példányokat nem számítva hátra áll, bár tejének minősége kitünő. Ujabbán, mind sűrűbben tettettek kísérletek egyéb nemeseknek ismert külföldi (svájci, hollandi, angol) fajok behozatalával. Legujabbán az algäui faj importáltatik a felső megyékbe, kormánysegély mellett feltünő sikerrel, mely utóbbi faj kiválóan alkalmas a felvidék marhafajainak nemesítésére. De a magyar sikon mindenha legalkalmasabb a benszülött faj, nemcsak mert az éghajlat mostohaságát könnyebben türi, s kevés takarmánnyal éri be, azontul még munkaképesebb is a sokkal lombább tiroli meg svájci csira-ökrök-nél; hanem mert a szarvasmarha föellenségének a marhavésznek is könnyebben képes ellenállani és sokkal kisebb %-ot mutat fel az elhullottakban, mint a behozott idegen fajok.

Nagyjából tekintve az ország szarvasmarha állományát, voltaképen két fajt lehetne megkülönböztetni. Egyik a hegyi vidék és Erdély fajtát, mely a déli horvát hegységek felé is ismétlődik és részben kisebb, tömöttebb, az ismert galicziai és bukovinai fajhoz hasonló többnyire piszkos sárga vagy sárgabarna, rövid szarvakkal s a melyen leginkább fog az idegen bikákkal való hágatás folytán a szomszéd ausztriai fajokhoz hasonlób állat tenyésztése. Másik pedig a feljebb ecsetelt tiszta magyar faj, mely inkább a sikot vallja hazájának s melynek nemesítése végett ugyancsak a kormány szerzett be törzsgulyát mezőhegyesi ménesbirtokán, honnan e fajnak tiszta továbbtenyésztése az évenkint eladott hágóbikák által lesz a nagy közönségre nézve is lehetővé tőve.

Legujabbán tervbe vétetett a királyhágotntuli részek jeles marhafaja vérenek felfrissítése céljából, a fogarasi kincstári uradalomban egy válogatott erdélyi anyapéldányok s mezőhegyesi bikákból összeállítandó újabb törzsgulya szervezése.

A debreczeni és kolozsmonostori gazdasági tanintézetek birtokán szintén léteznek már válogatott anyagu magyar faju

szarvasmarha kisebb törzsnáják, melyekben a tenyésztés, főgyelemmel a tejelési képesség kifejtésére is gondnal vezetettik. (Folytatása köv.)

EGYVELEG.

* Lapunk t. olvasóinak mai számunk mellékletéül Tauffer Ferencz régi és jó hirnek örvendő mag- és növénykereskedésének árjegyzékét küldjük és ajánljuk szives figyelmükbe.

* Borászati lapok. Az eddig: „Borászati füzetek“ czime alatt érdeműs oenologunk Dr. Entz Ferencz szakavatott szerkesztése alatt havonként egy füzetben megjelent szőlészeti s borászati folyóirat, ujéven kezdve havonként kétszer, minden hó első és harmadik szerdáján „Borászati lapok“ czime alatt fog a közönség elé lépni. A szerkesztőség Gábor József, las Torres János, Dr. Kosutány Tamás, Nyáry Ferencz, Dr. Schwarzer Victor sat. személyeikben avatott állandó munkatársakat nyert és így annyival melegebben ajánlhatjuk az előnyös változáson átment szaklapot, melynek különben előfizetési ára nem 5 forint — mint lapunk m. évi 50. számában tévesen jeleztük — hanem egész évre csak három forint; félévre nem fogadtatnak el előfizetők.

* Gazdatisztul vagy számtartóul ajánljuk egy magános egyén, ki a gazdaságban nagyobb udvaroknál huzamosabb ideig szolgált és annak minden ágában jártas. Bővebb értesítéssel sziveségből e lap szerkesztője szolgál.

* A marhavész ellenfetalált „csalhatatlan“ szerek számát egy orosz, Kotkowicz ur, egy ujjal szaporította, mely a Moskau melletti jószágokon kezesen alkalmaztatott. Miután az orosz kormány az illetőnek szoliditására a legkedvezőbb tudósításokat vette, alkudozásokra lépett vele, s egyelőre a marhavésztől leginkább sújtott smolenski kormányzó-

ságba küldötte ki; mily sikerrel működött ott, arról a bevárando részletes jelentések fognak felvilágosítást adni.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.
Főmunkatárs: Vörös Sándor.

Hirdetések.

Tauffer Ferencz

1842-ik évben alapított

mag- és növénykereskedésében

KOLOZSVÁRT

kaphatók

friss kerti vetemény- és gazdasági magvak

Árjegyzékek kívánatra bérmentve megküldetnek.

(3—26)

(2)

(5)

(2—3)

KERESTETIK

egy udvari kertész alulirotnak gyéresi udvarába.

Eladó szőlővesszők.

A szőkefalvi tisztségnél több ezer sauvignon és semillon sima vessző van eladó, czerének ára pakolva 25 forint. Ezer vesszőnél kisebb mennyiség ki nem szolgáltatik.

ELADÓ SZARVASMARHA.

A gyéresi udvarban hét darab ayreshire-tiroli vemhes fejős tehén és egy darab két éves bika eladó. Az eladási ár az ottani schweizerosnál tudható meg.

Paget János.

Jelzalog-kölcsönök

Földbirtokosok, valamint községek részére, a birodalom bármely részében, telekkönyvezett földbirtokra — daczára a jelenlegi zilált pénzügyviszonyoknak — 5000 frttól a legmagasabb összegig, a legelőnyösebb módozat mellett törlesztésre feltűnő gyorsan eszközöl.

A hat. eng. általános

Ipar és kereskedelmi ügynöki iroda

Kolozsvárt, „Ovár, bástya-utca 6. sz. (Értekezhetni posta útján, vagy személyesen, naponta d. u. 1-től 4-ig.) 3-52

TARTALOM: Értesítés pályázati ügyben. — Egy borizlelési estély Paget urnál. — Van-e a gazdatiszti pályán jövő? — **Társalgó:** Hazánk gazdasági őstermelése. (Folytatás.) — Egyveleg. — Piaczi árak. — Hirdetések.

Piaczi árak.

A kolozsvári kereskedelmi s iparkamara hivatalos adatai nyomán.

A heti vásár		Egy osztrak mérő — 2 nagy véka					Egy mázsa		Egy bécsi öl	1 font
helye	napja	tiszta buza	elegy buza	rozs	zab	török-buza	széna	szalma	tűzifa	marha hus
Árakrajzásokban										
Kolozsvár	január 15	560—620	450—480	380—400	150—160	335—350	130	90	1200	20
Nagy-Várad	január 5	660—760	560—610	460—520	170—190	350—390	110	85	1000	26
Maros-Vásárhely	január 8	498—586	378—395	360—388	138—156	—	210—240	90—110	1280	18
Károly-Fehervár	január 10	600—613	445—450	415—425	140—150	—	205—220	120 140	1000	20
Nagy-Szeben	septem.29	620—687	—	467—507	107—133	533—600	80—85	60	700	22
Brassó	novemb.29	596—662	524	395—418	117—124	278	—	—	—	20
Besztercze	január 5	600—630	480	360	140	—	90—130	80—130	750	15
Nagy-Enyed	január 8	550—580	460—500	400—420	140—150	—	260—470	55—65	1100	16
Szamosujvár	január 12	580—640	480—520	400—440	130—140	—	240	50	1400	18
Deés	január 13	600—620	520—560	400—420	120—130	—	100—140	65—90	800	16
Torda	septem 23	600—640	540—580	400—420	100—110	—	170—180	70	800	15

Erdélyi földterhermentesítési kötvény 73 frt 75 kr. Ezüst árkelet 106 75.

Bécsi marhavásár: Felhajtott 2900 darab hizó ökör. — A forgalom kissé gyenge volt; árak: a gallicziai hizó ökör vágósúlyának mázsája 33 $\frac{1}{4}$ —33 $\frac{3}{4}$ frton kelt.

VICTORIA

(3) biztosító társaság Kolozsvárt (alapítva 1865-ben) (2—26)

melynek biztosítéki alapja az 1871-ki zárlat szerint törzs- és tartaléktökében s évi bevételekben

S NELLIO.

Biztosításokat fogad el

Tűz-, jég-, szállítási károk ellen, úgy az ember életére.

Az épület-biztosítási osztálynál kiváló figyelembe ajánlatnak a Victoria által életbeléptetett társasárvá vagy on és egyházi biztosítás, mire nézt külön, rendkívül kedvezményes díjszabások vannak megállapítva. Házberendezések, mint: butor-, fehér-, ágy-, ruhanemű stb. különös kedvezményben részesülnek a biztosításnál. Ezekon kívül is biztosítás nyújtatik mindennemű lak- és gazdasági épületekre, gyárookra, malmokra, vasuti építkezésekre, kereskedelmi raktárookra, boltban levő czikkekre, nyers és feldolgozott anyagokra, szabadban és fedél alatt levő gabona és széna takarmányokra, — tűz, villámcsapás, robbanás és kihurczkoldás veszélye ellen.

Egyszersmind felhivatik a t. közönség életbiztosítási ajánlatait is a „Victoriánál” tenni meg, mely minden irányu módozataiban a legnagyobb előnyöket nyújtja.

Életbiztosítási példa:

Halálesetre biztosított 2000 forint tőke évenkénti díja:

a biztosító
20 — 30 — 40 — 50 éves
 korában kezdőleg

34 frt 60 kr. 45 frt 40 kr. 63 frt 40 kr. 95 frt 20 kr.

Ezekon kívül minden módozatok, mint halálesetben fizetendő tőkék, a biztosítónak még életében fizetendő tőkék, gyermekek számára nevelési, kiházásitási vagy férjhezmeneteli tőkék, nyugdíj vagy életjáradék összegek, temetkezési költségek biztosítása, úgy tuléllési csoportokba beállítás is elfogadtatik, mindnyája kedvezményes díj s a nyereseményben 5% részesülés mellett.

Előforduló károk azonnal becsültetnek és rendeztetnek.

Bővebb felvilágosítással, átnézeti könyvekkel, a díjak iránti tájékozással szolgálnak a társasági felügyelők, vidéki ügynökségek

A „VICTORIA” biztosító társaság vezérügynöksége Kolozsvárt.

Wagner

Szász.